

* ΑΡΚΑΔΙΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΟΞΑΣΙΑΙ *

Ἐκ Ζευγολαιτιοῦ τοῦ δήμου Κορυθίου τῆς Μαντινείας.

1. Γιὰ νὰ ζήσῃ τὸ παιδὶ πρέπει νὰ τὸ περάσῃς ἀπὸ τρούπιον λιθάρι.
2. Τὰ παιδιὰ ἅμα δὲν περπατοῦν ἐνωρὶς τὰ βάνουν ᾠς ἓνα κοφίνι καὶ τὰ γυρίζουν ᾠς τῇ γειτονιᾷ καὶ τὰ διακονεῦουν (ζητοῦν ἐλεημοσύνην ψωμί κ.τ.λ.) γιὰ νὰ πάρουν ξένη δύναμη.
3. Ἄν εἶναι βαριὰ κανένας ἄρρωστος φωνάζουν οἱ δικοὶ του. «Ποῦλος εἶναι τὸνομά του! Ποῦλος εἶναι τὸνομά του!» Ἄν ζήσῃ τοῦ μένει αὐτὸ τὸ ὄνομα (Ποῦλος) καὶ ὄχι τὸ βαπτιστικό.
4. Τοῦ ἐπιληπτικοῦ ὅταν εὐρίσκεται εἰς παροξυσμὸν δὲν τοῦ μιλοῦν τὸνομά του.
5. Μνιανῆς τῆς πέθαν' ὁ ἄνθρωπος ὅταν βγῆκαν ὅλοι ἔξω μὲ τὸ λείψανον, ἔρπασε τὸ χωριμὸν μὲ τὰ κάρβουνα καὶ τὸ λιβάρι καὶ κατ' οὐρανὸν ἀπέταυ.
6. Στὸ Ζευγολαιτιὸ εἶναι γιὰ πέτρα ποῦ δὲν κοιτάει κανεὶς νὰ τὴ μετακινήσῃ, γιὰτὶ τοῦ ψοφᾶν τὰ ζῶα ἢ παθαίνει ἄλλο κακόν. Στὰ παλαιὰ χρόνια τὰ ζῶα ψόφαγαν καὶ τὸ χωριὸν δὲν ἔβλεπε προκοπὴ ἀπὸ τὸ στοιχειὸν πόβγαινε κεῖ ποῦ εἶναι ἡ πέτρα. Κάποιος τοὺς εἶπε κ' ἔξειψαν δύο μικρὰ δαμαλάκια ᾠς ἓνα μικρὸ ἀλειτράκι καὶ ὥργωσαν τὸ χωριὸν τριγύρω τρεῖς φορὲς κ' ὕστερα σταμάτησαν κεῖ ποῦ εἶναι ἡ πέτρα. Ἄνοιξαν τότε ἓνα λάκκο κ' ἔθαψαν μέσα ζωντανὰ τὰ δαμαλάκια μὲ τάλετρι κ' ἔβαλαν ἀπάνου τὴν πέτρα.

Κάποιος τώρα προχτὲς πῆγε νὰ μετακινήσῃ τὴν πέτρα καὶ τοῦ ψόφησε τὸ ἄλογο.

(Τὰνωτέρω μοὶ ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ τοῦ συναδέλφου μου Ι. Θ. Χριστοπούλου).

Ἑπ. Γ. Παππαμιχαήλ
Δημοδιδάσκαλος

1. Περί τῆς συνηθείας ταύτης, ἣτις καὶ παρὰ πλείστοις λαοῖς ἐπικρατεῖ, θὰ διαλάβωμεν εἰς τὸν ὑπομνηματισμὸν τοῦ ἐν Λαογραφίᾳ Γ' 385—9 δημοσιευθέντος κεφαλαίου νομοκάνονος ¹⁾). Πρβλ. Λαογραφ. Γ' σ. 385, 17: «ἢ πε-

* Ἐδημοσιεύθη ἐν Λαογραφίᾳ 1912 τ. Γ' σ. 686—691.

1) [Ἡ ὑπομνηματισμὸς οὗτος, ὅστις ἀγγέλλεται καὶ ἐν τέλει τῶν προτακσομένων εἰς τὸν δημοσιευθέντα νομοκάνονα (Λαογρ. Γ' 384), δὲν συνετάχθη ὑπὸ τοῦ συγγραφέως. Ἐκ

ροῦσι τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τρύπαις ὅπου ταῖς κατασκευάζουν εἰς τοὺς ὄχθους τῆς γῆς».

2. Ἡ συνήθεια εἶναι ἀπόρροια τῆς δοξασίας, ὅτι τὰ δι' ἐπαιτείας λαμβανόμενα ἔχουσι πρόσθετον ἰδιαιτέραν τινὰ δύναμιν. Τὴν δοξασίαν ταύτην ἔχουσι καὶ οἱ Γερμανοὶ ¹⁾. Καθόλου δὲ πάντα τὰ πράγματα, τὰ κατ' ἐξαιρετικὸν τρόπον προσκτώμενα πιστεύεται ὅτι προσλαμβάνουσι καὶ ἐξαιρετικὴν δύναμιν, οἷον τὰ κλεπτόμενα ²⁾. Ἐν Βοημίᾳ πρὸς θεραπείαν τῶν ἀτροφικῶν παιδίων ἐπαιτοῦσιν ἀπὸ ἐννέα σπίτια ἄλευρον, κάμνουν πίτταν καὶ τὴν ἐκθέτουν εἰς σταυροδρόμῳ ³⁾. Προπάντων δὲ εἰς τὸν ἄρτον ἀποδίδεται μεγάλη δύναμις, διότι εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν τροφή, ὅθεν καὶ ὁ συνήθης παρ' ἡμῖν ὄρκος, ὃν λέγουσιν ἀπτόμενοι ἄρτου: «Μὰ τῇ δυνάμει του!» ⁴⁾. Ἡ δύναμις ἐκάστου πιστεύουν ὅτι εἶναι συναφῆς πρὸς τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν τροφήν, διὸ ὁ παρέχων εἰς ἄλλον ἐκ τῆς τροφῆς του ὑποτίθεται ὅτι παρέχει καὶ μέρος τῆς δυνάμεώς του. Ὅλη δὲ ἡ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου ὑποτίθεται ὅτι συγκεντροῦται εἰς τὴν τελευταίαν μπουκιάν τοῦ ψωμίου αὐτοῦ, τούτου δ' ἕνεκα, ἂν ἄλλος τις φάγη αὐτήν, παίρνει τὴν δυνάμειν του ἢ τοῦ ἀφαιρεῖ τὸν νοῦν ⁵⁾. Ἀπήχησις τῆς δεισιδαίμονος ταύτης δοξασίας εἶναι ἡ συνηθεστάτη προτροπὴ εἰς τὰ παιδιά: «Φάε τὴ μπουκιά σου, νὰ μὴ σοῦ πάρῃ κανεὶς ἄλλος τὴ δυνάμειν σου». Καὶ ἐν Βρανδεμβούργῳ πιστεύουν ὅτι ἡ τελευταία μπουκία ἔχει τὴν μεγαλυτέραν δύναμιν ⁶⁾.

3. Τὸ ὄνομα θεωρεῖται στενῶς συνδεδεμένον μετὰ τοῦ φέροντος αὐτό, ἀνθρώπου, ζώου ἢ πράγματος, ἐκπροσωποῦν πάντοτε τὸν φέροντα ⁷⁾, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὰς δεισιδαίμονας δοξασίας πολλῶν λατῶν μεταβάλλεται ἢ ἀποκρύπτεται, πρὸς ἀποφυγὴν δαιμονικῶν ἐπηρεῶν ⁸⁾. Κατὰ τὸν μεσαίωνα οἱ Ἰουδαῖοι εἰς βαρείας ἀσθενείας ἠλλάσσον τὰ ὀνόματά των ⁹⁾, καὶ νῦν πολλοὶ Ἰουδαῖοι ἐξακολουθοῦσι νὰ μεταβάλλωσι τὸ ὄνομα τοῦ ἐτοιμοθανάτου πρὸς παραπλάνησιν τοῦ ψυχοπομποῦ ἀγγέλου ¹⁰⁾. Οἱ Ἰάπωνες δσάκις ἀσθενεῖ παι-

τῶν ἀφορωσῶν ὁμοῦς εἰς τὴν συνήθειαν ταύτην σημειώσεων ἀπηρτίσθη ἡ ἀνωτέρω ἐν σ. 94 κέ. β' παρεκβολικὴ σημείωσις εἰς τὴν πραγματείαν περὶ τῶν «Ἀσθενειῶν κατὰ τοὺς μύθους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ»]].

1) Wuttke Der deutsche Aberglaube ³ § 203 σ. 146.

2) Πρβλ. Λαογραφ. Γ', 18 κέ. [[=Μαγικαὶ τελεταὶ πρὸς πρόκλησιν μαντικῶν ὀνειρῶν περὶ γάμου Γ', 4. 7. 8 (ἀνωτέρω σ. 121. 123. 124)]]].

3) Wuttke αὐτ. § 545 σ. 361.

4) Ἐν Κεφαλληνίᾳ: Νεοελλ. ἀνάλ. Β' σ. 403, καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος.

5) M. II. Βρετοῦ Ἑθνικὸν ἡμερολόγιον 1863 σ. 54 (Λέσδου;).

6) Zeitschrift d. Ver. f. Volksk. 1891 σ. 189.

7) Βλ. Gruppe Griech. Mythol. σ. 883.

8) Abt die Apologie des Apuleius σ. 33.45 (Religionsgesch. V. u. V. IV, 2).

9) C. Meyer Aberglaube des Mittelalters σ. 229 (παρὰ Abt αὐτ. σ. 23). Eisenmenger I σ. 489 (παρὰ F. Nork Real-Wörterbuch f. Bibelforscher etc. 1845 τ. III σ. 243).

10) Mittheilungen d. anthropologischen Gesellschaft in Wien. Sitzungsberichte 1895 σ. 2.

δίον ἐπιβάλλουν εἰς αὐτὸ ἄλλο ὄνομα, ὅπως τὸ προφυλάξουν δι' ἀποπλανήσεως τῶν πονηρῶν πνευμάτων ¹⁾. Οἱ δὲ Μογγόλοι τῆς Καμτσαδάλεν ἐν ἀσθενείᾳ μεταβάλλουν ἐπίσης τὸ ὄνομα τοῦ νοσοῦντος πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ δαίμονος τῆς νόσου ²⁾. Ἐν Σιάμ ἂν ἔχῃ ὁ νοσῶν ὠραῖον ὄνομα, τὸ ἀντικαθιστῶσι δι' ἀσχήμου, ὅπως φοβηθῇ ἢ βδελυχθῇ ὁ δαίμων ³⁾. Οἱ Δαῖάκοι τοῦ Βόρνεο ὁμοίως καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς ἀποτροπῆς τοῦ πονηροῦ πνεύματος μεταβάλλουν τὸ ὄνομα τοῦ νοσοῦντος παιδίου ⁴⁾.

Παρ' ἡμῖν ἡ μεταβολὴ τοῦ ὀνόματος συνάπτεται μὲ τὴν δεισιδαίμονα πράξιν τῆς εἰκονικῆς πωλήσεως τοῦ ἀσθενοῦς, ἔνεκα δὲ τούτου ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πάντοτε εἶναι τὸ ἐπιτιθέμενον νέον ὄνομα, *Ποῦλος* ἐκ τοῦ *πουλῶ* (θηλ. ἢ *Ποῦλο*). Ἡ μεγάλη χρῆσις, ἐν Πελοποννήσῳ ἰδίως, τοῦ ὀνόματος τούτου (ὅπερ δὲν πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὴν πατρωνυμικὴν κατάληξιν — *πουλός*) μαρτυρεῖ τὴν εὐρεῖαν διάδοσιν τῆς συνηθείας. Ἡ πώλησις ἔχει τὴν ἐννοίαν τῆς ἀπωλείας τῶν δικαιωμάτων τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πωληθέντος καὶ τῆς διαρρήξεως παντὸς συνδέσμου μετ' αὐτοῦ, μεταβιβαζομένου εἰς ἄλλην οἰκογένειαν καὶ διαφεύγοντος οὕτω τὴν δίωξιν τοῦ ἀλάστορος δαίμονος τοῦ πατρῷου οἴκου. Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν γίνεται καὶ ἡ βάπτισις ὑπὸ τοῦ τυχόντος ἀναδόχου, ἀναδόχου δηλ. μὴ ἐκλεγομένου ὑπὸ τῶν γονέων τοῦ βαπτιζομένου τοῦ παιδίου, τοῦ ὁποῦ τὰ προηγούμενα ἀδελφία ἀπέθανον ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ. Πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κακοῦ καὶ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐπιζῶντος, ρίπτεται τοῦτο εἰς τὴν ἐκκλησίαν ⁵⁾, ὅπου ὁ πωλόμενος τὸ ἀναλαμβάνει, γινόμενος ἀνάδοχος αὐτοῦ κατὰ τὴν βάπτισιν. Ἡ πράξις ἔχει προδήλως τὸν συμβολικὸν χαρακτήρα ἀπορρίψεως τοῦ παιδίου ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας τοῦ καὶ ἐκθέσεως, εἰσποιήσεως δὲ τοῦ ἐκθέτου εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀναδόχου ⁶⁾. Ἐν Ἡπείρῳ, ὡς ἀνέ-

1) *Klemm Allgemeine Culturgesch.* τ. III σ. 78.

2) *H. Ploss Das Kind* τ. I σ. 175.

3) *Bastian Siam* σ. 219 (παρὰ *Ploss* αὐτ.).

4) *Ploss* αὐτ. — *S. Reinach Cultes, mythes et religions* 1905 τ. I σ. 119. *R. Andree Ethnographische Parallelen* 1878 σ. 176. 1889 σ. 109—110.

5) Ἡ φράσις εἶναι: «τό ρηξε τὸ παιδί 'ς τὴν Παναγιά» ἢ ἄλλο οἶονδήποτε ὄνομα ἁγίου, εἰς ὃν εἶναι ἀφιερωμένη ἡ ἐκκλησία.

6) Ὁ ἀνάδοχος ἐπέχει θέσιν πατρός καὶ παιδαγωγοῦ τοῦ ἀναδεκτοῦ καὶ πνευματικὸς πατὴρ αὐτοῦ καλεῖται. (Βλ. καὶ *K. M. Πάλλη* Περί τῶν ἀναδόχων κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀνατ. Ἐκκλησίας ἐν Ἐπιστημον. ἐπετηρ. Δ' σ. 163 κέ.). Ῥητῶς δὲ ὡς υἱοθεσία χαρακτηρίζεται ὑπὸ βυζαντινῶν συγγραφέων ἢ βάπτισις: *Προκόπ.* Ἀνέκδ. 1 σ. 281 Βεν. 14 Βόνν. «ἔλουσιν μὲν ὁ Βελισσάριος τὸ θεῖον λουτρὸν καὶ χερσὶν ἀνελόμενος ἐνθύνει οἰκείας εἰσποιητὸν ἐποίησατο ἐν τῇ γυναικὶ παῖδα». (Ὁ Ῥάλλης ἐνθ. ἀν. σ. 165 ὑπολαμβάνει ὅτι πρόκειται περὶ πραγματικῆς υἱοθεσίας· ἀλλ' ὅτι περὶ τοῦ βαπτίσματος μόνον πρόκειται, ὡς εἰσποιήσεως χαρακτηριζομένου, σαφῶς καταφαίνεται ἐκ τῶν ἐπαγομένων: «ἡμεῖς εἰσποιήσθαι Χριστιανοῖς νόμος» καὶ «ἅτε παῖδα ὄντα ἱερῶ λόγῳ». Βλ. καὶ *Νικηφόρ. Κ[α]πλόων* Ἱστορ. σὺντ. σ. 6 Βονη: «οἰκῆται δὲ Ἡράκλειος τῷ θεῷ λουτρῷ τὸν υἱὸν καθαρνίζων, υἱοθετεῖσθαι δὲ αὐτὸν ὑπὸ Κρίσπου». (Ὅπως προσελκύσῃ δηλ. ὁ Ἡράκλειος τὸν Κρίσπον τὸν ἐκάλεσε διὰ τὴν βάπτισιν τὸν υἱὸν του· περὶ υἱοθεσίας τοῦ πορφυρογεννήτου παιδὸς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Κρίσπου κατὰδῆλον εἶναι ὅτι δὲν πρόκειται). — Περὶ ἐργος εἶναι δοξασιὰ τις

γραψα εἰς τὰς ἐμὰς Παραδόσεις σ. 1288—9, ἡ μαῖα ἢ τις συγγενὴς τῆς μητρὸς παραλαμβάνει τὸ νήπιον εὐθὺς μετὰ τὴν γέννησιν καὶ τὸ ἐκθέτει εἰς τρίστρατον, αὕτη δὲ κρύπτεται ἐκεῖ που πλησίον. Τὸν πρῶτον δὲ διαβάτην, ὃν ἴδῃ, καλεῖ «Στάκα, νουννέ!» καὶ ἐκεῖνος ἀποκρίνεται «Νὰ σταθοῦν τῆς μάννας τὰ παιδιά». Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται τρίς. Καὶ ὁ διαβάτης ὀφείλει νὰ βαπτίσῃ τὸ παιδίον· ἂν δ' εἶναι τυχὸν ἀλλόθρησκος, Μουσουλμᾶνος ἢ Ἰουδαῖος, ἐκλέγει οὗτος ἀνάδοχον χριστιανόν, καταβάλλων αὐτὸς τὰς δαπάνας τῆς βαπτίσεως. Ἐνιαχοῦ ἡ βάπτισις συνάπτεται μετὰ τῆς πωλήσεως. Οὕτως εἰς τὴν Μάνην, ὡς ἐπίσης εἰς τὰς Παραδόσεις ἀναφέρω, «ὁ πατέρας ποῦ τοῦ πεθαίνου τὰ παιδιά, παίρνει ἐκεῖνο ποῦ τοῦ μένει καὶ εἶναι ἀβάφτιγο καὶ τὸ γυρίζει ἔς τοὺς δρόμους διαλαλῶντας: «Πουλῶ τὸ παιδί μου, | γιὰ κοῦρα καὶ γιὰ προκοπή μου». Ὅποιος θέλει νὰ τ' ἀγοράσῃ παίρνει μιὰ φοῦχτα ρύζι ἄζυγιστο ἀπὸ τὸν μπακάλη, καὶ τοῦ δίνει γι' αὐτὸ μιὰ δραχμὴ ἀσημένια. Αὐτὸ τὸ ρύζι τὸ βράζει, παίρνει καὶ μιὰ φέτα ψωμί, βάνει ἀπάνω μιὰ δραχμὴ καὶ τὰ δίνει τοῦ πατέρα. Ὑστερα παίρνει τὸ παιδί καὶ τὸ βαπτίζει· καὶ τὸ ψωμί τὸ βάνουν ἔς τὸ προσκέφαλο τοῦ παιδιοῦ». Ἐν Λακκοδικίοις τῆς Μακεδονίας ἡ πώλησις γίνεται ὕστερον, ἂν ἀποδειχθῇ ἀτελεσφόρητος ἡ ἐνέργεια διὰ τῆς βαπτίσεως τοῦ παιδιοῦ ὑπὸ τοῦ τυχόντος ἀναδόχου. Ἡ μαῖα ἐκθέτει τὸ νεογνὸν πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας. Ὁ πρῶτος δὲ ὅστις θὰ ἐέλκῃ ἐκεῖθεν καὶ θὰ εὔρῃ αὐτὸ ὑποχρεοῦται νὰ γίνῃ ἀνάδοχος. Ἄν δὲ καὶ μετὰ τοῦτο τὰ τέκνα ἀποθνήσκουν, ἐπιβάλλεται εἰς τὴν μητέρα ὅταν ἡ ἐκείνη ἐστὶν ἀγαπώμενος νὰ μεταδῇ εἰς ἑξῆς οἰκίαν καὶ ἐκεῖ νὰ γεννησῇ. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὸν τοκετὸν ἡ μαῖα παραλαβοῦσα τὸ νεογνόν, θέτει αὐτὸ ἐντὸς μεγάλου μακροῦ καὶ τὸ περιφέρει πρὸ τῶν συνηγμένων εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς λεγομένης συγγενῶν γυναικῶν, λέγουσα «παιδί πουλῶ». Τότε μία τις τῶν παρισταμένων γυναικῶν τὸ ἀγοράζει ἀντὶ ἀργυρῶν τινων παράδων καὶ τὸ ἀποδίδει εἰς τὴν μητέρα¹⁾).

Εἰς τὰς Παραδόσεις σ. 1289 ἐσημείωσα ὅτι ἡ συνήθεια τῆς βαπτίσεως τοῦ παιδιοῦ, ἐκτιθεμένου εἰς τρίστρατον, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὑπὸ τοῦ πρώτου διαβάτου ἐπιχωριάζει καὶ παρὰ Βουλγάροις, ὡς δ' ἔκ τινος σερβικοῦ παραμυθίου συνάγεται ἦτο γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς Σέρβους. Ὁ δ' Abbott ἀναφέρει ὅτι ἡ αὕτη συνήθεια ὑπῆρχεν ἄλλοτε καὶ ἐν Σκωτίᾳ. Τὴν δὲ συνήθειαν τῆς πωλήσεως, ὡς παρετήρησα αὐτόθι, εὐρίσκομεν καὶ ἐν Κούδα. Ἡ ἔγκυος γυνή, ἥτις πολλὰς ὑπέστη ἐκτρώσεις, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου νέας ἐκτρώσεως, πωλεῖ τὸ μέλλον νὰ γεννηθῇ παιδίον εἰς φίλην τῆς ἀντὶ ἐνὸς βασιλικοῦ σολδίου. Ἐν Βοσνίᾳ δὲ καὶ Ἐρζεγοδίνῃ πρὸς προφύλαξιν τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ θανάτου

τῶν χωρικῶν τῶν Κάτω Ἀλπεων περὶ τῆς ἐπιρρείας τοῦ ἀναδόχου ἐπὶ τοῦ ἀναδεκτοῦ, ὅτι ὁ ἀνάδοχος μεταδίδει εἰς τοῦτον τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ. (*Nore Coutumes, mythes et traditions des provinces de France* σ. 6). [[Πρβλ. καὶ τὴν παροιμίαν «ζουρλὸς νουνὸς (ἢ παπᾶς) σὲ βάφτισε». Π. Π. λ. μωρὸς 37. Βλ. καὶ βαπτίζω 1 τ. Γ' σ. 74]].

1) [[Βλ. καὶ ἀνωτέρω σ. 207, 4]].

2) Γουσίον ἢ κατὰ τὸ Πάγγαιον χώρα σ. 75. Ἐκ τούτου Abbott *Macedonian Folklore* σ. 138.

(ἐγννοεῖται πιθανῶς ἂν τὰ πρὸ αὐτοῦ γεννηθέντα ἀπέθανον) ἢ μήτηρ πωλεῖ αὐτὸ εὐθὺς μετὰ τὸν τοκετὸν εἰς ἄλλην γυναῖκα ἀντὶ ἐνὸς κερματίου. Τὸ νόμιμα ῥάπτεται εἰς τὴν σκούφιαν τοῦ παιδίου, τὸ ὅποιον πολλάκις φέρει αὐτὸ μέχρις ἡδῆς· προσαγορεύει δὲ τὸ ἀγορασθὲν τὴν ἀγοράσασαν, μητέρα καὶ αὕτη τὸ ἀγαπᾷ καὶ τὸ περιποιεῖται ὡς ἴδιον τέκνον ¹⁾).

Ἡ ἀφιέρωσις τοῦ νοσοῦντος πρὸς σωτηρίαν εἰς τινα ἅγιον γίνεται ἐν Θράκῃ κατὰ περίεργον τύπον, τὸν τῆς πωλήσεως αὐτοῦ εἰς τὸν ἅγιον ²⁾. Πρὸς θεραπείαν ἀσθενείας τοῦ παιδίου ἢ πρὸς πρόληψιν ταύτης, ἢ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἂν οἱ γονεῖς ἔχουν τὸ ἀτύχημα ν' ἀποθνήσκουν τὰ τέκνα των, ἢ καὶ ἀπλῶς ὅπως τύχουν τῆς προστασίας τῆς Παναγίας, φέρουν τὰ παιδιά (ἐνίοτε δὲ καὶ ἐνηλίκους) εἰς τὴν μεγάλην πανήγυριν τῆς Παναγίας. Ἐκεῖ δ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ περιφέρει αὐτοὺς ὁ νεωκόρος πρὸς πώλησιν διαλαλῶν: Ὁ δεῖνα σκλαβάκι τῆς Παναγίας. Ὁ ἀγοραστής καταβάλλει ποσὸν τι εἰς τὸ παγκάρι τῆς ἐκκλησίας ³⁾, καὶ τότε περιβάλλουσι τὸν λαιμὸν τοῦ πωληθέντος διὰ λεπτοῦ μεταλλικοῦ σύρματος, ὅπερ ἀφαιρεῖται ὑπὸ τινων τῶν γονέων τὴν αὐτὴν ἐσπέραν καὶ ἀναρτᾶται εἰς τὰ εἰκονίσματα, καὶ ἐπιστρέφεται κατὰ τὴν ἐξαγόρασιν· ὑπὸ ἄλλων δ' ἀφίεται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, περὶ τὰς τεσσαράκοντα. Ὁ χρόνος πρὸς ἐξαγόρασιν τοῦ πωληθέντος ἐκ τῆς ἐκκλησίας δὲν ὀρίζεται, καὶ ἄλλοι μὲν ταχέως ἐξαγοράζουσιν ἑαυτούς, ἄλλοι δὲ καὶ μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν· οὕτω μὲν γὰρ πωληθεῖσα κατὰ τὴν παιδικὴν τῆς ἡλικίαν, ἐπεζήτει πάντοτε τὴν εὐκαιρίαν νὰ μεταβῇ εἰς Σηλυβρίαν διὰ ν' ἀποτιμῇ τὸ πρὸς τὴν Παναγίαν χρέος τῆς ἑτέρας δὲ τῆς οὐδὲς ἐπερίμενε νὰ κερδίσῃ πολλὰ χρήματα διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ ἑαυτὸν ⁴⁾.

Ἀντὶ τῆς πωλήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος τάσσονται εἰς τὸν ἅγιον ἦτοι ἀφοσιοῦνται εἰς αὐτὸν κατ' εὐχὴν (τάμα), ἀναλαμβάνοντες νὰ δουλεύωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰ κτήματα αὐτῆς· οἱ οὕτω ἀφοσιούμενοι λέγονται ἐν Πελοποννήσῳ ταματάρηδες ἢ ταματαράιοι, καὶ θεωροῦνται ὡς δούλοι τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἁγίου εἰς ὃν ἀφωσιώθησαν (ἐν Κύπρῳ μάλιστα σκλάβωμα καλεῖται ἢ τοιαύτη ἀφοσίωσις) καὶ ἐργάζονται ἀμισθὶ ἐν τῷ ἱερῷ ἐφ' ὅσον ηὐχθήθησαν χρόνον. Τῶν δὲ παιδίων, ἀνικάνων ὄντων πρὸς ἐργασίαν, ἢ ἀφοσίωσις συνίσταται εἰς τὴν ἀμφίεσιν καλογερικῶν ῥάσων. Περὶ τοῦ ἐθίμου τούτου διέλαβον ἐκτενῶς ἐν Παροιμ. τ. Γ' σ. 490—1, εἰς ταῦτα δὲ προσθέτω καὶ τὰ ἐξῆς: Ὅτι καὶ ἐν Ἀρτῇ «ἔταν οἰκογενείας τινὸς ἀσθενήσῃ τὸ ἄρρεν τέκνον καὶ ἐν

1) Zeitschrift d. österr. Vereins f. Volksk. τ. VI σ. 207.

2) Αἱ συνηθέσταται κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰκονικαὶ πωλήσεις δούλων ἢ ἀνάθεσις αὐτῶν εἰς ναοὺς εἶχον ἄλλον σκοπὸν. (Βλ. K. F. Hermann Griech. Antiqu. τ. II τμ. I: Thalheim Rechtsaltertümer ⁴ σ. 26 καὶ τοὺς αὐτόθι ἀναγραφομένους συγγραφεῖς). Ὅθεν δὲν φαίνεται ἔχον συνάφειαν πρὸς ταύτας τὸ σημερινὸν ἐλληνικὸν ἔθιμον.

3) Ὁ περιγράφων τὰ κατὰ τὸ ἔθιμον τοῦτο δὲν διευκρινεῖ ὑπὸ τίνοος καταβάλλεται τὸ τίμημα, ἂν δίδεται πρὸς ὄφελος τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἂν ἡ ἐκκλησία δις εἰσπράττει τοῦτο, κατὰ τὴν πώλησιν δηλ. καὶ κατὰ τὴν ἐξαγοράν. Ἐπίσης δὲν καθορίζεται ἂν τὸ κατὰ τὴν ἐξαγοράν καταβαλλόμενον εἶναι προαιρετικὸν ἢ ἴσον πρὸς τὸ τῆς πωλήσεως.

4) Θρακικὴ ἐπετηρίς 1896 σ. 67—8.

τῇ ἀσθενείᾳ του κινδυνεύσῃ, μετονομάζουσιν αὐτὸ οἱ γονεῖς καλόγηρον, ἀφιερώνοντες οὕτως αὐτὸ εἰς τὸν θεόν»¹⁾. Ἐν Λέσβῳ δὲ δσάκις ἀσθενήσῃ τις τῶν τῆς οἰκογενείας βαρέως, ἡ μήτηρ καὶ αἱ θυγατέρες τάζουν νὰ φορέσουν μαῦρα ἐπὶ ἔτος ἢ ἐπὶ ἔξ μηνας καὶ νὰ νηστεύσουν ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἐβδομάδας²⁾.

4. Ἡ ἐκφώνησις τοῦ ὀνόματος εἶναι ἐπιδλαδής, διότι παραδίδει ὁ ἐκφωνῶν τὸν πᾶσχοντα εἰς τὰ πονηρὰ πνεύματα. Πρβλ. *Frazer* *The golden Bough* τ. I σ. 410 χέ.

5. Σκοπὸς τῆς μαγικῆς ταύτης πράξεως εἶναι, ὥς πιστεύουν ἐν Μαντινείᾳ, ἡ ἀποτροπὴ καὶ ἐκφόβησις τοῦ Χάρου. (Βλ. ὅσα παρατηρήσαμεν ἐν Παρνασσῷ τ. IZ' σ. 85 [=Λαογρ. Σύμμ. Β' σ. 280]).

6. Ἡ πέτρα τοῦ Ζευγολατειοῦ εἶναι βεβαίως ἰδρυμένη ἐπὶ τοῦ τόπου, ὅπου ἐγένεν ὁ κατάδεσμος τῆς ἐπιζωοτίας διὰ τῆς περιφερικῆς ἀροτριάσεως τοῦ χωρίου καὶ τῆς καταχώσεως τῶν τελεσμάτων. Ἡ κίνησις τοῦ ἐπικειμένου εἰς τὸν κατάδεσμον λίθου πιστεύεται ὅτι ἐπιφέρει πάντοτε συμφοράς. (Βλ. τὴν πραγματείαν ἡμῶν περὶ Ἀσθενειῶν ἐν Δελτίῳ Ἱστορ. ἑταιρ. 1883 τ. Α' σ. 10 χέ. [=ἀνωτέρω σ. 74 χέ.]).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1) Στράβων Βυζαντίου μητροπ. Ἀρτης, Δοκίμιον ἱστορικῆς περιγραφῆς τῆς Ἀρτης, Ἀθ. 1884 σ. 187. Οὗτος παρατηρεῖ ὅτι τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, καλοῦντων τὸν ἀσθενῆ παιῖδα δεσβίσην. Πρβ. πρὸς ταῦτα ὅσα περὶ ὁμοίου μουσουλμανικοῦ ἐθίμου ἐσημείωσα ἐν Παροιμ. Γ' σ. 491.

2) *Georgeakis et Pineau* *Le folk-lore de Lesbos* σ. 348.